

## Streszczenie

Celem niniejszej pracy była próba uzupełnienia i poszerzenia stanu wiedzy o sekwencyjnych technikach wpływu społecznego o zagadnienia z obszaru różnic indywidualnych ze szczególnym uwzględnieniem wieku osób poddawanych wpływowi społecznemu, który to wątek zaskakująco rzadko podejmowany był w badaniach w tym kontekście.

W pierwszej części pracy dokonano syntezy najważniejszych ustaleń naukowych związanych z problematyką technik sekwencyjnych. Scharakteryzowano najistotniejsze elementy schematu badawczego swoistego dla każdej z technik sekwencyjnych oraz procesy leżące u podstaw ich działania, a także potencjalne moderatory. Dzięki dokonanej syntezie można było poddać dyskusji znaczenie podobieństw, jak i kluczowych różnic dla spójności istniejących wyjaśnień teoretycznych. Szczególna uwaga poświęcona została różnicom indywidualnym, w tym preferencji spójności odgrywającej kluczową rolę w moderowaniu efektywności technik sekwencyjnych. Pierwszą część pracy kończy opis badania własnego nad związkiem pomiędzy poziomem preferencji spójności a skutecznością techniki „niska piłka”, które uzupełnia lukę w dotychczasowych badaniach nad rolą preferencji spójności we wzbudzaniu uległości wobec sekwencyjnych technik wpływu społecznego.

Druga część pracy poświęcona została związkowi pomiędzy wiekiem osób indagowanych, poziomem preferencji spójności i skutecznością efektów opartych o potrzebę konsekwencji. Po krótkim przeglądzie badań nad zmianami poznawczymi zachodzącymi wraz z wiekiem szerzej zaprezentowana została koncepcja społeczno-emocjonalnej selektywności (Carstensen, 1995) oraz dotychczasowe rozważania nad wpływem społecznym adresowanym w kierunku osób starszych. W części empirycznej opisano serię trzech własnych eksperymentów poświęconych różnicom w zakresie preferencji spójności pomiędzy

osobami starszymi a młodszymi oraz moderującej roli wieku i preferencji spójności w skuteczności działania techniki „stopa w drzwiach”.

Uzyskane wyniki potwierdziły moderującą rolę preferencji spójności także w przypadku techniki „niska piłka”. W każdym z trzech badań poświęconych technice „stopa w drzwiach” wykazano również wyższy poziom preferencji spójności u osób starszych niż u osób młodszych. Choć technika „stopa w drzwiach” skutecznie wzbudzała uległość zarówno u osób młodszych, jak i starszych badanych, to wyniki czwartego eksperymentu wskazują na silniejszy efekt techniki wśród grupy osób starszych, który prawdopodobnie związany jest z wyższym poziomem preferencji spójności u seniorów. Rezultaty programu badawczego dyskutowane są w świetle teorii dotyczących poznawczo-emocjonalnego starzenia się oraz możliwych implikacji dla doświadczeń osób starszych w codziennym życiu.

**Słowa kluczowe:** wpływ społeczny, sekwencyjne techniki wpływu społecznego, preferencja spójności, technika „stopa w drzwiach”, technika „niska piłka”, starzenie się, wiek

## **Abstract**

The aim of this study was to fill and extend the state of knowledge on sequential social influence techniques, with a special focus on issues in the area of individual differences and a particular consideration of the age of the subjects of social influence. A theme that has surprisingly rarely been addressed in research in this context.

The first part of the dissertation synthesizes the most important findings related to the issue of sequential techniques. The most relevant elements of the research scheme specific to each of the sequential techniques were characterized, as were the possible processes underlying their mechanisms and potential moderators. It allowed for discussion of the importance of similarities as well as key differences in light of existing theoretical explanations. Particular attention was paid to individual differences, including the preference for consistency, which plays a key role in moderating the effectiveness of sequential techniques. The first part of the dissertation concludes with a description of the first experiment conducted to verify the relationship between the level of preference for consistency and the effectiveness of the "low-ball" technique. This study fills a gap in existing research on the role of preference for consistency in inducing compliance with sequential social influence techniques.

The second part of the dissertation was dedicated to the relationship between the age of the participants, their level of preference for consistency, and the effectiveness of consistency-based effects. After a brief review of research on cognitive aging, the theory of socioemotional selectivity (Carstensen, 1995), followed by previous scarce considerations of social influence addressed to older people, were presented. The empirical section describes a series of three experiments on differences in preferences for consistency between older and younger individuals and the moderating role of age and preference for consistency in the effectiveness of the "foot-in-the-door" technique.

The results of the studies confirmed the moderating role of preferences for consistency in compliance with the "low ball" technique. Each of the three studies focusing on the 'foot in the door' technique also demonstrated higher levels of preference for consistency among older people than among younger people. Although the "foot-in-the-door" technique was effective in inducing compliance among both younger and older subjects, the results of the fourth experiment indicate a stronger effect of the technique among the older group, which is probably related to higher levels of preference for consistency among seniors. The results of the research program are discussed in light of theories on cognitive and emotional aging and possible implications for the experiences of older people in everyday life.

**Key words:** social influence, sequential social influence techniques, preference for consistency, „foot-in-the-door” technique, „low ball” technique, aging, age